

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสว่างวีรวัฒน์ จังหวัดนครราชสีมา

นายนิรันดร์ เอื้อยฉิมพลี

A 4575030

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

คำนำ

สารนิพนธ์เรื่องการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านใหม่สันติ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เขียนขึ้นตามกรอบข้อกำหนดของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมินโครงการ โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษานำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้กรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิพพีโมเดล” (CIPP Model) ช่วยในการประเมินโครงการ เพื่อให้ทราบผลของการประเมินโครงการและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสารนิพนธ์เล่มนี้คงจะเอื้อประโยชน์ให้แก่ท่านผู้อ่านไม่มากนัก และหากมีสิ่งผิดพลาดประการใดเกิดในสารนิพนธ์เล่มนี้ทางผู้จัดทำต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นายนิรันดร์ เอื้อยนิมพลี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นายนิรันดร์ เอื้อยฉิมพลี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน
 จังหวัด นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, 38 หน้า

อาจารย์นิเทศก์ : นางศิริลักษณ์ ดีสูงเนิน

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ เพื่อทราบกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ และ เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับประเทศ โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการประเมิน คือ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน ศึกษาศักยภาพด้านต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน ศึกษาทำความเข้าใจจักและมีส่วนร่วมในชุมชน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามประเด็นที่ต้องการ สรุปผลการประเมินโครงการและรายงานในรูปแบบ “สารนิพนธ์” โดยใช้แนวความคิดทฤษฎีแบบ CIPP Model มีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม และแบบบันทึก โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยการลงพื้นที่ด้วยตนเองเพื่อไปสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และจดบันทึก ทำการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาจากเอกสารและขอข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาประเมิน 2 ส่วนคือ บริบทชุมชนและกิจกรรมของกองทุนโดยแยกเป็น 2 ระบบ คือ หน่วยระบบ A เป็นหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยเน้นที่คณะกรรมการกองทุน และหน่วยระบบ B เป็นหน่วยระบบการประเมินผลผลิตการดำเนินกิจการของผู้กู้ โดยเน้นที่สมาชิกผู้กู้

ผลการประเมินที่ได้คือกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ จัดตั้งเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2544 ได้รับโอนจัดสรรจากรัฐบาลเป็นเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 มีคณะกรรมการบริหารจัดการกองทุน 12 คน สมาชิกกองทุน 84 คน สมาชิกผู้กู้ 54 คน เงินกองทุนที่ปล่อย

ให้กู้จำนวน 903,000 บาท มีเงินหุ้นและเงินออมสะสม จำนวน 6,403.48 บาท ดอกเบี้ยจากเงินฝากธนาคารกองทุน 1 ล้านบาท จำนวน 2,383.49 บาท ระบบบริหารจัดการกองทุน เป็นไปตามระเบียบที่ทางกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ กำหนด และให้อยู่ในแนวทางของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเองในการบริหารจัดการกองทุน โดยคณะกรรมการตั้งทีมงานสมาชิกให้ความร่วมมือในการกู้เงิน ไปประกอบอาชีพ ตามวัตถุประสงค์ที่ขอู้ มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ โดยมีเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านของตนเอง คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมตัดสินใจ และร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวชี้วัดความเข้มแข็งที่พบ ได้แก่ คนในหมู่บ้านมีความสามัคคี ให้ความร่วมมือและรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองและต่อชุมชน มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง สมาชิกกองทุนรู้จักหน้าที่ของตนเองในการประกอบอาชีพ ปัจจัยด้านบวกที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน คือ สมาชิกส่วนใหญ่สมาชิกมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัด นำความรู้ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มนำไปสู่ความสำเร็จทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่วนปัจจัยด้านลบที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน คือ คนในหมู่บ้านส่วนหนึ่งเป็นหนี้ในระบบ และมีหนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสูงเนิน จึงเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนเพื่อนำเงินกู้เพิ่มทุนเดิมที่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ หลายกลุ่ม ทำให้กลุ่มองค์กรต่างๆ มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรภายนอกชุมชน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....*ทนต์ 10*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*Ann*.....
ลายมือชื่ออาจารย์บันทึก.....*Ann*.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศก์ และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไทย ทิพย์สุวรรณกุล)

อาจารย์นิเทศก์

.....
(นางสิริลักษณ์ คีสูงเนิน)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร. สฤณี ศรีขาว)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และการประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้ประเมินขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัยข้อมูล อาทิเช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร. ไทย ทิพย์สุวรรณกุล อาจารย์ที่ปรึกษา
 - อาจารย์สิริลักษณ์ คีสูงเนิน อาจารย์นิเทศก์
 - อาจารย์ ดร. สฤณี ศรีขาว กรรมการสอบ
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 - นางสุนทรใจ สุทธิ พัฒนาการอำเภอ นายสมภพ สมองผัน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ ที่ได้ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
 - นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานและคณะกรรมการกองทุน ประชาชนในหมู่บ้านที่ได้ให้ความสะดวกในการอนุเคราะห์เอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี
- ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และพี่ๆ ที่เป็นกำลังใจช่วยให้ผู้ศึกษาจัดทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จด้วยดี

นายนิรันดร์ เอื้อยฉิมพลี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
บทกัณฑ์ย่อ	ข
หน้าอนุมัติ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
กรอบความคิดทฤษฎี	3
วิธีดำเนินการประเมิน โครงการ	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	4
บทที่ 2 ปรัชญาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
แบบติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	7
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน	7
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ	8
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	9
หลักการประเมินโครงการแบบชีพฟ์โมเดล	9

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	11
วิธีการประเมิน โครงการ	11
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	11
ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ	12
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	14
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	15
การวิเคราะห์ข้อมูล	15

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	17
ผลการประเมินบริบทชุมชน	17
บริบทระดับประเทศ	17
บริบทระดับท้องถิ่น	22
ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	29
ผลการประเมินหน่วยระบบ A	29
ผลการประเมินหน่วยระบบ B	31
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	33

บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	36
สรุป	36
วิธีดำเนินการ	36
ผลการดำเนินการ	37
ข้อเสนอแนะ	38

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

ประวัติผู้เขียน

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน	13
แผนภาพที่ 2 กราฟแสดงจำนวนคนจน (ล้านคน) ในปีต่างๆ	18

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 สถิติคนจนในปีต่างๆ	18
ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	23
ตารางที่ 3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ	24
ตารางที่ 4 ระบบสาธารณูปโภคและค่าร้อยละของครัวเรือน (จำนวน 94 ครัวเรือน)	25
ตารางที่ 5 รายชื่อผู้นำชุมชนบ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ต.มะเกลือใหม่ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา	27
ตารางที่ 6 จำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน (จำนวน 65 คน)	28

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัญหาความยากจนของประชาชนเป็นปัญหาที่มีมาช้านานแล้วในประเทศไทย ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ประชาชนทั้งในชนบทและชุมชนเมืองส่วนใหญ่ไม่มีทุนและแหล่งเงินทุน ทั้งยังขาดโอกาสที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพแบบยั่งยืน ซึ่งการประกอบอาชีพแบบยั่งยืน ทำให้ลดภาระการใช้จ่ายและมีรายได้มั่นคง แน่นอน ให้กับตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ยังเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในด้านการพัฒนา ดังกล่าวที่ผ่านมามีโครงการของรัฐหลายโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน แต่ก็เป็นเพียงโครงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของรัฐบาลแต่ละชุดเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้จะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งแต่ก็ยังมีปัญหาการกระจายรายได้ไม่ทั่วถึงประชาชน ก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาทางสังคม เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และครอบครัวแตกแยก สังคมอ่อนแอ การอพยพแรงงานไปทำงานต่างถิ่น การหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม แนวความคิดในการพัฒนาที่มุ่งเฉพาะด้านเศรษฐกิจด้านเดียวนั้น ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องพัฒนาสังคมแบบบูรณาการ โดยการพัฒนาในด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญคือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้เอง จากปัญหาที่เกิดขึ้นภาครัฐได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้หันมาพึ่งพาตนเองเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

ตามที่รัฐบาลโดยการนำของ ฯพณฯ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้มองเห็นความจำเป็นของปรัชญาเป้าหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมู่บ้านและชุมชนพึ่งพาตนเอง และมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนา

อาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รวมทั้งให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุน บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นหนึ่งในจำนวนหมู่บ้านที่ได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาล โครงการกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาท โดยได้รับโอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างฐานความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งก่อให้เกิดความสำเร็จในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านเข้ามาสนับสนุนเป็นทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านรู้จักการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง ซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างมีคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตที่ว่างงานเพื่อศึกษาหลักสูตร การจัดการและประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรกำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นกิจกรรมหลักในการศึกษาเพื่อช่วยในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาลและสรุปผลการประเมินโครงการและรายงานในรูปแบบของ “สารนิพนธ์” เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

เพื่อให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุน การแก้ไขปัญหาความยากจนของหมู่บ้านและชุมชน บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ ตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาล

2. เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านใหม่สันติ ในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน และตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านกำหนด

3. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายและสาเหตุของความล้มเหลวหรือความสำเร็จของ โครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ

4. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่

5. เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับประเทศ

กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมินกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ให้แบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยนิยามของ CIPP Model คือ

C	ย่อมาจาก Context Evaluation	คือ การประเมินสถานะแวดล้อม
I	ย่อมาจาก Input Evaluation	คือ การประเมินสถานะเบื้องต้น
P	ย่อมาจาก Process Evaluation	คือ การประเมินกระบวนการ
P	ย่อมาจาก Product Evaluation	คือ การประเมินผลผลิต

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการศึกษากองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. ศึกษาศักยภาพด้านต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านใหม่สันติ
3. รวบรวมและเก็บข้อมูลรายละเอียดที่ต้องการ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. กำหนดแนวคิดและกรอบทฤษฎี ที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. เข้าไปศึกษาทำความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในชุมชน
6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปตามวัตถุประสงค์
7. สรุปเป็นรูปเล่มรายงานผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จะได้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. ทราบผลการดำเนินงานและกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
2. ทราบบริบทชุมชน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน
3. ได้ทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน
4. ทราบถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ
5. ได้เครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และประเทศ

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย หลักการ ระเบียบ ข้อบังคับ และรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ได้ดังนี้

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลซึ่งมี ฯพณฯ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและการเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หลักการสำคัญของการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนที่เน้นความพร้อมของบุคคลในด้านความรู้ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ความพร้อมของการปฏิบัติการบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่น ที่หน่วยงานทางราชการจัดตั้งขึ้น การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน สำหรับการนำไปสู่สวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

และชุมชนเมือง ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนของตนเองเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระตุ้นเศรษฐกิจ ระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (รายละเอียดคังภาคผนวก ก)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 10 คน เป็นคณะกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานเป็นเสียงชี้ขาด คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและบริหารจัดการเงินกองทุน ร่างกฎหมาย ออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศการจัดตั้งกองทุน ออกระเบียบเกี่ยวกับการเงิน จ่ายเงิน เก็บรักษาเงิน จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ออกระเบียบคำสั่ง และประกาศอื่น ๆ รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของคณะกรรมการให้รัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรีโดยสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ เป็นสำนักงานเลขานุการ ปฏิบัติงานเลขานุการ ศึกษา รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ ถึงนโยบาย การจัดตั้งและการบริหารจัดการกองทุน ดำเนินงาน ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม จัดให้มีการประชุมชี้แจงฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน พิจารณาแผนการบริหารจัดการกองทุน ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและ ข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการ ดำเนินการมอบหมายหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับกองทุน รายงาน ผลการดำเนินงานในส่วนการบริหารกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีและดำเนินการอื่น ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (รายละเอียดคั้ง ภาคผนวก ข)

แบบติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

แบบติดตามสังเกตการณ์การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ หมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม และการคัดเลือก คณะกรรมการให้เป็นไปตามมติในที่ประชุม ซึ่งคณะกรรมการกองทุนจะต้องมีสัดส่วนชายและหญิงเท่ากัน ตั้งแต่ 9 คนขึ้นไป ไม่เกิน 15 คน กรรมการกองทุนประกอบไปด้วย ประธานกองทุน รองประธานกองทุน เลขานุการ เหรัญญิก และคณะกรรมการ (รายละเอียดคั้ง ภาคผนวก ค)

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริงโดยการจัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน เปิดบัญชีกับธนาคาร เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ยื่นแบบขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการ

กองทุน คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และความมั่นใจ การบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการบริหารกองทุน การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับของสมาชิกกองทุน การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน (รายละเอียดตั้ง ภาคผนวก ก)

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ

กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ว่าด้วยการรับสมัครสมาชิก การคัดเลือกคณะกรรมการ การบริหารจัดการกองทุน และที่ตั้งกองทุน มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก ส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการถือหุ้น ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก พัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มัวเมาอบายมุข รู้รักสามัคคี พัฒนาสมาชิก ให้เป็นคนดี เก่งเรียน เก่งคิด เก่งงาน เก่งคน แหล่งที่มาของกองทุนประกอบไปด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้ คือ เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน ค่าธรรมเนียมแรกเข้า เงินค่าหุ้น เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

คุณสมบัติของสมาชิก ต้องเป็นผู้พำนักหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านมานานแล้ว ไม่น้อยกว่าหกเดือนและมีอายุไม่น้อยกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ เป็นผู้มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยกับหลักการของกองทุน และสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน และเป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก อดทน เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ของกองทุน ถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้นแต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โดยยื่นขอเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน โดยผู้สมัครจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติกำหนด และยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กรชุมชนแล้วแต่ความสมัครใจของผู้เป็นสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก โดยชอบธรรม

การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก สมาชิกจะฟื้นฟูสภาพ เมื่อ ตาย ลาออกโดยได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุน วิกจริตหรือจิตฟั่นเฟือนหรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ที่ประชุมสามารถมีมติให้ออก ฝ่าฝืนระเบียบ ไม่ให้ความร่วมมือ ขัดขวางการทำงาน บิดเบือนความจริง นำ

ทรัพย์สินของกองทุน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์และมีคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิกตามที่ระเบียบกองทุนกำหนดไว้

การพิจารณาเงินกู้กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและมีเกณฑ์การพิจารณาอนุมัติเงินกู้กองทุนให้กับสมาชิกตามมติในที่ประชุมของคณะกรรมการ สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้เงินจากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน สมาชิกที่ยื่นขอกู้เงิน โครงการต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาดและสามารถเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน วงเงินกู้สมาชิกรายหนึ่งกู้เงินได้ไม่เกินสองหมื่นบาท ถ้าเกินสองหมื่นบาทคณะกรรมการจะเรียกสมาชิกทั้งหมดมาพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้สมาชิกรายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท กรณีกู้ฉุกเฉิน สมาชิกรายหนึ่งกู้เงินกองทุนได้ไม่เกินสามพันบาท สมาชิกจะต้องดำเนินการตามโครงการที่ขอกู้ให้สำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์และจัดทำรายงานที่กรรมการกองทุนกำหนดการกู้เงินทุกประเภท ต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการตามแบบและเงื่อนไขที่กองทุนกำหนด หลักประกันเงินกู้ สำหรับการกู้ทุกประเภท ยกเว้นกู้ฉุกเฉิน ต้องใช้สมาชิกกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน การชำระคืนเงินกู้ หากเป็นเงินกู้โครงการให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาหนึ่งปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 5 บาท ต่อปี หากเป็นเงินกู้ฉุกเฉิน ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน อัตราดอกเบี้ยร้อยละบาท ต่อเดือน ค่าปรับ ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ สามารถผ่อนผันได้ไปหนึ่งเดือนหากครบกำหนดยังไม่ชำระเงินคืน ต้องดำเนินการตามกฎหมายพร้อมเสียค่าปรับและค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามหนี้สิน และผู้กู้พ้นจากการเป็นสมาชิกกองทุนเป็นเวลา 2 ปี จึงจะสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ ถ้าในกรณีสมาชิกผู้ขอกู้เงินกองทุนถึงแก่ความตาย ผู้ค้ำประกันจะต้องรับผิดชอบชำระหนี้เงินกู้แทนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย (รายละเอียดดังภาคผนวก ค)

หลักการประเมินโครงการ แบบชีพพีโมเดล (CIPP MODEL)

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน แบบชีพพีโมเดล ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดที่

ฐาน คือ การดำเนินการของโครงการ การตัดสินใจ และการประเมินโครงการ สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation ; C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation ; I) เป็นการประเมินเพื่อความเหมาะสมและความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนประชากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation ; P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation ; P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจ ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่มีหลักการของการประเมินที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศ ที่มีประโยชน์ เพื่อจะนำไปใช้ประกอบการพิจารณา และเป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยรูปแบบการประเมินอย่างเป็นระบบนี้มีชื่อว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินที่อยู่ของหมู่บ้านและชุมชนคือ บริบทชุมชน หมายถึง สภาพแวดล้อมของหมู่บ้านและชุมชน รวมถึงกองทุนหมู่บ้าน
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของระบบการบริหารจัดการกองทุนและระบบการทำกิจกรรมของสมาชิกผู้ถือหุ้นเงินกองทุนหมู่บ้าน
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองระบบ คือ ระบบบริหารจัดการกองทุนและระบบการทำกิจกรรมของสมาชิกผู้ถือหุ้นเงินกองทุนหมู่บ้าน
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นของการบริหารจัดการกองทุนและการแนะนำ ส่งเสริมสมาชิกผู้ถือหุ้นเงินกองทุนและการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกผู้ถือหุ้นเงินกองทุนหมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีประชากร 94 ครัวเรือน แบ่งเป็นชาย 141 คน หญิง 190 คน รวมทั้งสิ้น 331 คน มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการสถิติตามตาราง Krejcie และ Morgan (รายละเอียดดังภาคผนวก ค) กำหนดให้ประชากร 94 ครัวเรือนต้องมีกลุ่มตัวอย่าง 76 ครัวเรือนในหมู่บ้าน โดยกลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้านใหม่สันติ ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของความน่า

จะเป็นที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่าๆ กัน โดยใช้วิธีการจับฉลากและใช้ตารางสุ่ม โดยให้มีการกระจายในพื้นที่ของหมู่บ้านจำนวน 76 ครัวเรือน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) หมายถึง คุณลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่มีค่าตัวแปรเปลี่ยนในรูปของปริมาณหรือคุณภาพตั้งแต่ 2 ค่าขึ้นไป เช่น คน วัตถุ เหตุการณ์ต่างๆ หรือสถานที่

ตัวชี้วัด (Indicator) หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา นั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ มีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม ตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (สมทรง อัสวกุล, 2538) ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบแบบชิพป์โมเดล (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษากองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ เช่น รูปแบบของปริมาณ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การบริหารโครงการกองทุนหมู่บ้าน

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ในการประเมินครั้งนี้ ได้แบ่งตัวแปรและตัวชี้วัดออกเป็น 2 หน่วยระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ โดยเน้นที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการประเมินผลผลิตการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ โดยเน้นที่สมาชิกผู้ขอกู้

แผนภาพที่ 1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน
หน่วยระบบ A : การบริหารจัดการกองทุนและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ตัวแปรที่ใช้ประเมินโครงการกองทุนของหมู่บ้านใหม่สันติ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาจากชุมชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบและแก้ปัญหาในชุมชน
2. ปัจจัยด้านสังคม ศึกษาจากชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่น มีความสัมพันธ์ด้านเครือญาติเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย มีการรักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอย่างต่อเนื่อง มีการช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาสมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพทางด้านสังคม

3. ปัจจัยด้านการปกครอง ศึกษาจากชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม มีความยุติธรรม การมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างประชาสังคมในหมู่บ้าน

4. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ศึกษาจากชุมชนมีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ มีความสามารถในการระดมเงินกองทุนในหมู่บ้าน สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ ได้แก่

1. บริบทชุมชนโดยภาพรวม คือ ความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการเมือง การปกครอง และด้านเศรษฐกิจของชุมชน

2. ปัจจัยนำเข้า คือ นโยบายรัฐบาลเพื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุน เงินกู้ที่สมาชิกผู้ขอกู้ชำระคืน ผู้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเพื่อขอกู้เงินกองทุน

3. กระบวนการดำเนินการ คือ การคัดเลือกคณะกรรมการ การคัดเลือกสมาชิกผู้กู้ การแนะนำเพื่อประกอบการทำธุรกิจ การรับชำระหนี้ การจัดทำบัญชี การช่วยหาตลาด

4. ผลผลิต คือ ผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ผลกระทบทางตรง ได้แก่ จำนวนผู้กู้และรายได้หรือผลประโยชน์ของกองทุน ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่ กองทุนที่มีศักยภาพและความเข้มแข็ง มีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการตลาด มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเหมาะสมและสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้คำตอบเกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก โดยการใช้แบบสำรวจ บร.1 บร.3 บร.4 บร.8 บร.11 บร.7

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือ ไม่ออกเขียนไม่ได้ ใช้เวลานานในการเก็บข้อมูล โดยการใช้แบบสำรวจ บร.1 บร.2 บร.3 บร.4 บร.6 บร.7 บร.8 บร.11

3. แบบสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อการสังเกตพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสังเกต โดยจะต้องบันทึกข้อมูลทันทีที่เห็นเหตุการณ์นั้น โดยการใช้แบบสำรวจ บร.5 บร.6 บร.10 บร.12

4. แบบบันทึก โดยการใช้แบบสำรวจ บร.9

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (Data) หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เอกสาร หรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการประเมิน

แหล่งข้อมูล (Data Source) หมายถึง แหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนเอกสาร วัตถุ หรือสถานการณ์ ที่สามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนดเพื่อใช้ตอบประเด็นคำถาม โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการ ๆ นั้น ซึ่งจำแนกแหล่งข้อมูลได้ ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดที่แท้จริงของปรากฏการณ์ ทำการเก็บข้อมูลปฐมภูมิ โดยการลงพื้นที่ด้วยตนเองเพื่อสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม จดบันทึก

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินได้เลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว ซึ่งไม่ใช่แหล่งกำเนิดข้อมูลที่แท้จริงของปรากฏการณ์ อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกต่าง ๆ ซึ่งการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลนี้มาใช้จะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อมั่นของข้อมูลที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ (แผนพัฒนาตำบล แผนที่ และแผนผังหมู่บ้าน) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน (จปฐ.) เกษตรอำเภอสูงเนิน (ข้อมูลการประกอบอาชีพ)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการที่นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล แล้วนำข้อมูลนั้นๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ได้แบ่งประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis of Data) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขนำมาวิเคราะห์แล้วสรุปผลโดยการใช้ค่าทางสถิติเพื่อยืนยันความถูกต้อง นำค่าสถิติที่ได้ไปใช้ตอบคำถามในประเด็นที่ต้องการข้อมูลจำนวนประชากร เพศ

อายุ การศึกษา จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนกลุ่มอาชีพ จำนวนสมาชิกผู้กู้ จำนวนรายได้ของ
ประชากรทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การแจกแจงความถี่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis of Data) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่
ในลักษณะของข้อความเขียนบรรยายความคิดเห็น ในประเด็นที่กำหนดแล้วสรุปผลโดยการ
ประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการข้อมูลที่ใช้ในการ
วิเคราะห์เชิงคุณภาพ ได้มาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการประชุมเวทีชาวบ้าน
ได้มาจากการสัมภาษณ์ ความเข้าใจ และทัศนคติของผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุน
สมาชิกกองทุน และประชาชนบางส่วนในหมู่บ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ที่เข้ามาสู่ชุมชน
เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน อีกทั้งให้ชุมชนมีขีดความสามารถ
ในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและ
สังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการประเมินบริบทชุมชน

บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยยังคงเป็นเรื่องที่สะสมมานาน และมีแนวโน้มจะขยายมากขึ้น โดยเกิดจากสาเหตุสำคัญสองประการ ประการแรก คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นมาเฉพาะหน้า เช่น การที่ประเทศไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจ ส่งผลให้คนที่เคยมีรายได้มีเงินส่วนนั้นลดลงไป หรือเกษตรกรที่มีรายได้ค่อนข้างน้อยอยู่แล้ว หากราคาสินค้าเกษตรตกลงก็จะเกิดปัญหามากขึ้น ประการที่สอง คือ ปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้ออำนวยแก่ประชาชนในระดับหน่วยย่อยของสังคม เช่น นโยบายเรื่องการพัฒนาเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรม เป็นต้น (ทิมข้าวเศรษฐกิจ, 2545)

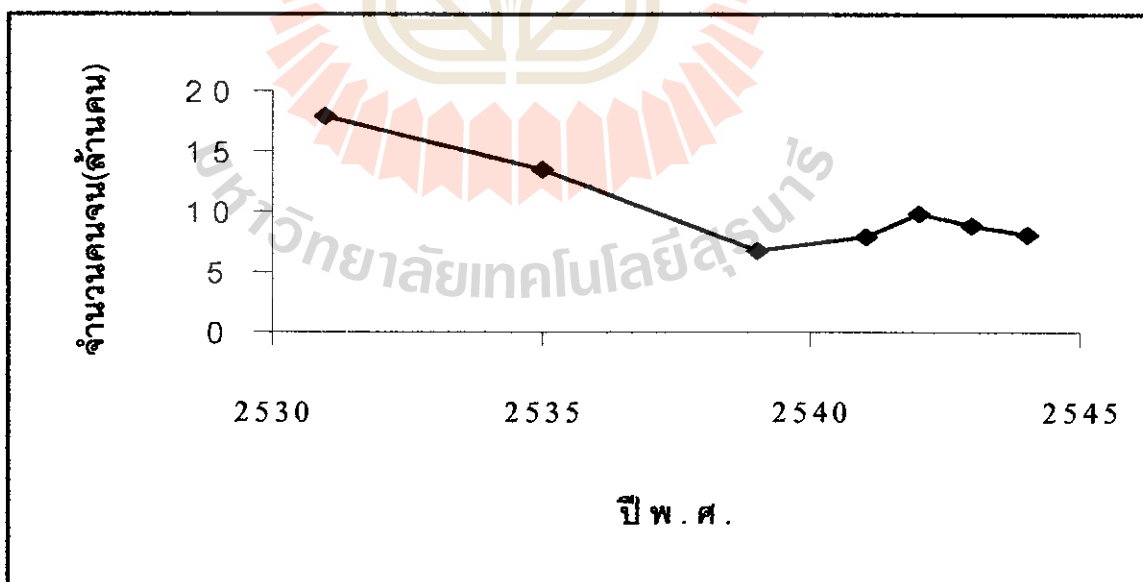
รายได้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะมั่งมีและยากจน ในปี พ.ศ.2539 คนจนลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนแต่หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ.2540 ทำให้คนจนในปี พ.ศ.2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน โดยแบ่งเป็น “กลุ่มคนจนมาก” เพิ่มขึ้น 1.8 ล้านคน และ “กลุ่มคนเกือบจน” ที่พร้อมจะเปลี่ยนสภาพเป็นกลุ่มคนจนได้ตลอดเวลาเพิ่มขึ้น 0.2 ล้านคน ทำให้ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมที่เพิ่มขึ้นด้วย (วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุลและคณะ, 2544)

ตารางที่ 1 สถิติคนจนในปีต่างๆ

ปี	สัดส่วน ความยากจน (บาท/เดือน)	สัดส่วน คนจน (ร้อยละ)	จำนวน คนจน (ล้านคน)	สัดส่วนคนจนจำแนกตามพื้นที่(ร้อยละ)		
				เทศบาล	สุขาภิบาล	ชนบท
2531	473	32.6	17.9	8.0	21.8	40.3
2535	600	23.2	13.5	3.6	12.7	29.7
2539	728	11.4	6.8	1.6	5.8	14.9
2541	878	13.0	7.9	1.4	7.5	17.3
2542	886	15.9	9.9	1.3	8.8	21.5
2543	882	14.2	8.9	1.5	8.4	19.1
2544	916	12.96	8.16	5.5*		16.57

หมายเหตุ : ปี 2544 เป็นข้อมูลเบื้องต้น (* เขตเมือง)

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผล โดยสำนักติดตามประเมินผลการพัฒนา สศช.

แผนภาพที่ 2 กราฟแสดงจำนวนคนจน (ล้านคน) ในปีต่างๆ

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

SMEs (Small and Medium Enterprises) หมายถึง วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยได้แยกประเภทธุรกิจเป็น 4 ประเภท คือ ผลิตสินค้า บริการ คำสั่งและคำปลีก และใช้สินทรัพย์ถาวรรวมเป็นเกณฑ์แบ่งโดยกำหนดให้ธุรกิจขนาดเล็กมีทรัพย์สินถาวรระหว่าง 30-50 ล้านบาทตามแต่ประเภทกิจการ ส่วนวิสาหกิจขนาดกลางกำหนดให้มีขนาดสินทรัพย์ถาวรระหว่าง 60-120 ล้านบาท นับเป็นรูปแบบพื้นฐานของวิสาหกิจไทย ในปัจจุบันมีกิจการที่จัดเป็น SMEs คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 90 ของวิสาหกิจทั้งหมด

จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ที่มิชอบต่อการพัฒนาประเทศเริ่มทบทวนแนวทางใหม่ คือ ความสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้มุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจด้วยกลไกการเติบโตของบริษัทขนาดใหญ่และบริษัทข้ามชาติ โดยละเลยการพัฒนา SMEs ทั้งๆ ที่ภาคการผลิตของไทยประกอบด้วยโรงงานและแรงงานที่อยู่ในกลุ่ม SMEs เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การพัฒนา SMEs จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ

รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมอย่างจริงจังในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2525-2544) แต่การพัฒนาข้างขาดความต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ โดยเป้าหมายของการพัฒนาธุรกิจ SMEs เพื่อเป็นเครื่องมือกระจายการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนเกิดการสร้างงานและสร้างรายได้ในท้องถิ่น มากกว่าที่จะเน้นการสร้างความเข้มแข็งของตัวธุรกิจ SMEs ดังนั้น นโยบายและมาตรการสนับสนุนจึงเป็นลักษณะให้การช่วยเหลือทางการเงินและการฝึกอบรมอาชีพ อย่างไรก็ตาม ภาวะเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ และกระแสการค้าโลก ส่งผลให้ SMEs ไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เนื่องจากขาดขีดความสามารถในการผลิต การตลาด การบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี บุคลากร และระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนไม่สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่ได้ โดยเฉพาะด้านคุณภาพและมาตรฐานสินค้า (กลุ่มงานประสานแผนอุตสาหกรรม, 2542)

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของไทยที่เกิดขึ้นในปี 2540 นั้น เริ่มจากความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออกได้ลดลงจากเดิมที่เคยขยายตัวมากกว่าร้อยละ 20 ภาคเอกชนบางรายไม่สามารถชำระหนี้ต่างประเทศได้ทันตามกำหนด ภาวะธุรกิจอสังหาริมทรัพย์มีการเสนอขายดินตลาด ส่งผลให้ธุรกิจชวนเซ และก่อให้เกิดหนี้เสียจำนวนมากในสถาบันการเงิน เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทย ประสพปัญหาทุนสำรองเงินตราต่างประเทศลดลงมาก กระทบต่อการชำระ

เงินค่าสินค้ากับต่างประเทศ พร้อมกับปัญหาการขาดดุลการค้า คุลบัญชีเดินสะพัด และการขาดดุลงบประมาณในลักษณะที่เรื้อรังมานาน ค่าเงินบาทอ่อนตัวลง สถาบันการเงินเกิดความสามารถลดต้นทุนจากผู้ซื้อหรือเจ้าหนี้ คุณภาพของสินทรัพย์และลูกหนี้เสื่อมถอยมาก เหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นก่อนข้างฉบับพัตน์ ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบในหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การจ้างงาน และบั่นทอนสุขภาพจิตของคนไทยลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเข้าร่วมในโครงการขอรับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการและการเงินจาก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF (International Monetary Fund) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (บังอรรัตน์ วุฒทกนกและคณะ, 2542)

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความอยู่ดีมีสุข แต่ปัจจุบันได้ถูกทำลายลงด้วยฝีมือของมนุษย์และนับวันจะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อเนื่องกันทั่วโลก สภาพแวดล้อมที่ดีเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีและการอยู่ดีมีสุข ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้พัฒนาดัชนีชี้วัด โดยคำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตของคนใน 3 ด้าน ด้านแรก คือ ความต้องการที่อยู่อาศัยและการได้รับการบริการสาธารณสุข ประเมินได้จากแนวโน้มการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย และการได้รับการบริการด้านสาธารณสุข (ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์) ที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ ด้านที่สอง คือ ความปลอดภัยในชีวิตและสติดิคตียาสพคิตความีมากน้อยเพียงใด ด้านที่สาม คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม ได้แก่ แหล่งน้ำ เสียง อากาศ และทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ป่าไม้ มีแนวโน้มเป็นอย่างไร ดัชนีชี้วัดทั้ง 3 ด้าน สามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบันเมื่อพิจารณาจากความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและสาธารณสุขโลก พบว่ามีแนวโน้มดีขึ้นมาก ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับสภาพแวดล้อมที่ยังคงมีปัญหาในหลายด้าน ทั้งปัญหามลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง ขยะ ในเขตเมือง ป่าไม้ที่ลดลง และน้ำเสียในเขตชนบท ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้กับทุกฝ่ายในสังคมมีการประสานงานร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวเราให้ดีขึ้นและมีอยู่ในทุกกลุ่มคนทั้งเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ จะนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทย (พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์และคณะ, 2544)

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ประเทศไทยประสบภาวะเศรษฐกิจและการเงินอย่างรุนแรงตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 รัฐบาลต้องสูญเสียนายได้จากภาษีอากรเป็นจำนวนมากและมีความจำเป็นต้องเข้ามารับภาระกระตุ้นเศรษฐกิจแทนภาคเอกชนที่อยู่ในสภาพอ่อนแอ และต้องประสบกับภาวะหนี้สินเป็น

จำนวนมาก จึงมีการกู้ยืมเงินจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมทั้งชดเชยความเสียหายแก่กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน สำหรับหนี้ต่างประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ที่เกิดจากโครงการความช่วยเหลือของ IMF ซึ่งนำมาใช้เป็นเงินสำรองทางการ และหาผลตอบแทนจากการลงทุนของต่างประเทศ รวมทั้งเงินฝากในสถาบันการเงินต่างประเทศได้รับภาระในการชำระคืนเป็นงวดๆ และเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่ประชาชนทั้งประเทศจะต้องเข้ามารับภาระการชำระคืนหนี้ในอนาคต การก่อหนี้สาธารณะของไทยหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ และต้องเร่งกระทำเพื่อกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ถ้าสามารถสร้างรายได้เข้าประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยภาวะเศรษฐกิจไม่มีแรงกดดันด้านเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยไม่อยู่ในระดับสูงเกินไป คุลปัญชีเคินสะพัคยังคงเกินดุลสูงและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีเสถียรภาพ แนวทางการดำเนินนโยบายบริหารหนี้มีประสิทธิภาพ หนี้สาธารณะในระดับสูงก็ไม่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจเพราะมีขีดความสามารถชำระหนี้ เพื่อให้ยอดหนี้ทยอยผ่อนคลายลงได้ ในทางกลับกันถ้ามีการก่อหนี้ในระดับสูงมากเกินไปจะทำให้ภาระการชำระคืนหนี้ (เงินต้นและดอกเบี้ย) ในแต่ละปีสูงขึ้นในอัตรารวดเร็วกว่าอัตราการเพิ่มของงบประมาณรายจ่ายโดยรวม ทำให้งบประมาณรายจ่ายประจำและรายจ่ายลงทุนประจำปีจะขยายได้ในขอบเขตจำกัด อาจเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงาน อย่างไรก็ตาม ภาระหนี้ก็อาจเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าที่คาดการณ์ไว้ ในกรณีที่อาจมีการเร่งรัดชำระคืนเงินต้นหรือดอกเบี้ยของหนี้มีระดับสูงขึ้นในปัจจุบัน (กลุ่มวิชาการสำนักประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายวิจัย และวางแผนสินเชื่อ, 2544)

หมายเหตุ หนี้สาธารณะ (Public debt) หรือหนี้ภาครัฐ (Government debt) คือ หนี้ที่รัฐบาลกู้โดยตรง หนี้รัฐวิสาหกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินทั้งที่รัฐบาลค้ำประกันและไม่ค้ำประกัน หนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน (FIDF)

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

ด้านเศรษฐกิจพบว่ารายได้ส่วนใหญ่ของคนในชนบทขึ้นอยู่กับภาคเกษตร การเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์เท่านั้นทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพและการประกอบอาชีพเกษตรกรยังประสบปัญหาถูกกดราคาผลผลิตจากพ่อค้าคนกลาง ขาดความรู้ในการพัฒนาคุณภาพและปริมาณผลผลิตทำให้ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง แต่ประสิทธิภาพการผลิตลดลง เกิดภาระหนี้สินจากการกู้ยืมเงินมาลงทุน เช่น ซื้อปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการผลิต

ด้านสังคมนั้นเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในชนบทสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีความเชื่ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ยังไม่มีความเข้มแข็งพอที่จะพึ่งพาตนเองและพึ่งพาคนในชุมชนเดียวกันได้ และยังพบว่าชุมชนบางแห่งในชนบทยังประสบปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากขาดความรู้ด้านการป้องกันและการรักษาสุขภาพที่ถูกต้องบริโภคอาหารไม่ถูกสุข

ลักษณะ รวมทั้งปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนเพิ่มมากขึ้น (สำนักประสานการพัฒนาชนบท และ เมือง และคณะ, 2544)

ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมของสังคมไทยในเรื่องการประนีประนอม การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีน้ำใจ ความเป็นพี่น้อง การช่วยเหลือค้ำจุนผู้ด้อยกว่า การตอบแทนบุญคุณ ทำให้สังคมมีความเป็นปึกแผ่น และสงบราบรื่น แต่ถ้านำมาใช้ในทางที่ผิดและขัดแย้งกับความถูกต้อง ค่านิยมนี้อาจจะบั่นทอน สังคมได้ (วราภรณ์ สาม โทษ, 2545)

บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

การตั้งถิ่นฐาน

ชาวบ้านใหม่สันติคีมตั้งถิ่นฐานที่บ้านหนองจอก ตำบลสีคิ้ว อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา ต่อมาในปีพุทธศักราช 2514 ทางหน่วยงานราชการกรมชลประทานได้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยชันประจักษ์ขึ้นมา เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง เป็นผลให้บ้านหนองจอกเป็นเขตพื้นที่น้ำท่วมจึงต้องมีการย้ายถิ่นฐานไปหาที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ โดยมี 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มแรก ได้อพยพ ไปยังทิศใต้ของที่ตั้งเดิมประมาณ 1 กิโลเมตร ปัจจุบันคือ บ้านหนองจอก และบ้านทุ่งพนมวัง อำเภอสีคิ้ว กลุ่มที่สองได้อพยพไปทางทิศเหนือ คือ ชาวบ้านใหม่สันติในปัจจุบัน โดยกลุ่มบุคคลที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนครั้งแรกจำนวน 30 หลังคาเรือน โดยมีเหตุผลในการย้ายถิ่นฐานมาตั้งเป็นหมู่บ้าน ในบริเวณนี้ เนื่องจากว่าเป็นพื้นที่ ทำไร่ ทำนาดั้งเดิม และได้ขยายจำนวนครอบครัวเพิ่มขึ้นจน ปัจจุบันมีจำนวน 94 หลังคาเรือน และจำนวนครัวเรือนที่ยังไม่ได้ขอทะเบียนบ้านจำนวน 11 หลังคาเรือน

ประชากร

บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีจำนวน ครัวเรือน 94 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 331 คน เป็นเพศชาย 141 คน เป็นเพศหญิง 190 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 – 50 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยแรงงาน คิดเป็นร้อยละ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและค่าร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวนประชากร(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	141	42.59
เพศหญิง	190	57.41
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	9	2.72
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	17	5.14
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	43	12.99
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	25	7.55
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	19	5.74
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	145	43.81
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	35	10.57
60 ปี 1 วันขึ้นไป	38	11.48

สภาพปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มี
อาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตอ่างเก็บน้ำห้วยซั้วประจักษ์ อำเภอสีคิ้ว

ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตบ้านทุ่งพนมวัง และบ้านหนองจอก
อำเภอสีคิ้ว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตบ้านบุโสสน และบ้าน โลกสว่าง
ตำบลมะเกลือใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขตอ่างเก็บน้ำห้วยซั้วประจักษ์ อำเภอสีคิ้ว

สภาพทางภูมิศาสตร์

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของหมู่บ้านใหม่สันติ เป็นที่ลาดเอียงเล็กน้อยจากทิศตะวันออกไปสู่ทิศตะวันตก และทิศใต้ พร้อมทั้งมีเนินและแอ่งทางทิศเหนือของหมู่บ้านพร้อมกันนั้นยังมีที่ดินเหมาะแก่การประกอบอาชีพทางเกษตรประเภท ทำไร่ ทำสวน และ เลี้ยงสัตว์ โดยมีการทำไร่

มันสำปะหลัง และข้าวโพด และทำนาในเขตพื้นที่น้ำท่วมทางทิศใต้ของหมู่บ้านในฤดูน้ำหลาก นอกจากนี้ยังสามารถทำสวนผักหอม ผักชี และผักทอง ในฤดูฝนและฤดูหนาว

แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำของหมู่บ้านใหม่สันติ ที่สำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยซับประคู้ มีแหล่งกำเนิดจากลำห้วยแทนทอง มีต้นกำเนิดมาจากภูเขาข้างล่าง ผ่านบ้านดงมะไฟ บ้านวะภูแก้ว บ้านโคกสว่าง แล้วจึงมาสิ้นสุดที่อ่างเก็บน้ำห้วยซับประคู้ และอีกสายหนึ่งไหลมาจาก บ้านซับตะเคียน อำเภอสีคิ้ว ผ่านบ้านหนองจอก แล้วจึงไหลมารวมกัน นอกจากเป็นแหล่งน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคแล้ว ยังเป็นเขตแดนกันระหว่างอำเภอสีคิ้ว และอำเภอสว่างนิคม เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ เป็นที่ทำมาหากิน โดยเฉพาะอาชีพประมง การทำสวนผัก การค้าขาย และบริการต่างๆ

ตารางที่ 3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	5	-	/
บ่อน้ำบาดาล	1	-	-
สระน้ำ	6	/	-
คลอง	-	-	-
ห้วย	1	/	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	-	-	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

ระบบสาธารณูปโภค

บ้านใหม่สันติ มีระบบ สาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ตู้สาธารณะ ถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายสีคิ้ว-โชคชัย และถนนลูกรังอีก 1 กิโลเมตร พร้อมกับมีถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่มีความยาวประมาณ 700 เมตร

ตารางที่ 4 ระบบสาธารณูปโภคและค่าร้อยละของครัวเรือน (จำนวน 94 ครัวเรือน)

สาธารณูปโภค	จำนวน	หน่วย	ร้อยละ
รถยนต์	11	คัน	11.70
มอเตอร์ไซค์	56	เครื่อง	59.57
รถไถนาเดินตาม	17	คัน	18.09
เครื่องเกี่ยวข้าว นวดข้าว	1	คัน	1.06
มีไฟฟ้าใช้	94	ครัวเรือน	100.00
มีประปา	94	ครัวเรือน	100.00
ตู้เย็น	80	เครื่อง	85.11
พัดลม	110	เครื่อง	117.02
เครื่องปรับอากาศ	2	ครัวเรือน	2.13
หม้อหุงข้าวไฟฟ้า	94	เครื่อง	100.00
ทีวีสี	90	เครื่อง	95.20
ทีวีขาวดำ	10	เครื่อง	10.64
โทรศัพท์(มือถือ)	11	เครื่อง	11.70
โทรศัพท์ตู้สาธารณะ	2	เครื่อง	2.13
โทรศัพท์บ้าน	1	เครื่อง	1.06
หอกระจายข่าว	1	แห่ง	1.06
ภาชนะเก็บน้ำฝน	94	ครัวเรือน	100.00
ส้วมที่ถูกสุขลักษณะ	94	ครัวเรือน	100.00

สภาพทางสังคม

ระบบเครือญาติ

บ้านใหม่สันติ สร้างครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยวและแบบครอบครัวขยาย รวมทั้งหมดจำนวน 94 ครอบครัว เป็นครอบครัวเดี่ยว ที่เกิดจากครอบครัวที่มีที่อยู่อาศัยเพียงพอที่จะสร้างครอบครัวของตนเอง เมื่อแต่งงานแล้วก็จะแยกครอบครัวออกไปปลูกบ้านใหม่เป็นครอบครัวต่างหาก ซึ่งบ้านจะอยู่แบบครอบครัวเดี่ยวประมาณ ร้อยละ 85 ของครอบครัวทั้งหมด ครอบครัวขยาย ของหมู่บ้านใหม่สันติจะเป็นลักษณะครอบครัวใหญ่อยู่รวมกันทั้ง พ่อ แม่ ลูก หลานลูกสะใภ้ หลานสะใภ้ ปู่ ย่า ตา ยาย อาศัยอยู่รวมกัน ร้อยละ 15 ของครอบครัวทั้งหมด ความสัมพันธ์ด้านเครือ

ญาติ มีความสัมพันธ์เริ่มจากที่มีการอพยพมาจากถิ่นฐานเดียวกันมีความสัมพันธ์เสมือนเครือญาติ ชาวบ้านส่วนมากมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเสมือนญาติพี่น้อง

ผู้นำ การเมือง การปกครอง

บ้านใหม่สันติ มีระบบการปกครองแบบส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ คณะกรรมการหมู่บ้าน มีการประชุมชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอเพื่อชี้แจงข่าวสารบ้านเมือง และข่าวสารต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

วัฒนธรรมและประเพณี

ศาสนา

บ้านใหม่สันติ ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ มีพระ และวัด เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความเอื้ออาทรต่อกัน รู้จักการให้และการรับ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน และเป็นการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งให้กับชุมชน บ้านใหม่สันติมีวัดที่ปลูกสร้างถาวรอยู่ 1 แห่ง คือ วัดบ้านใหม่สันติ

วัฒนธรรมประเพณี

ประชาชนในหมู่บ้านใหม่สันติ มาจากพื้นที่เดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ภาษาที่ใช้พูดเป็นภาษาอีสาน (ภาษาลาว) ภาษาโคราช มีวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านทั่วไป เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันสำคัญทางศาสนา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ลอยกระทง และประเพณีสงกรานต์นํ้ารอยพระพุทธบาทจำลองในวันสงกรานต์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ตารางที่ 5 รายชื่อผู้นำชุมชนบ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ต.มะเกลือใหม่ อ.สูงเนิน จ.นครราชสีมา

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	จบการศึกษา
1. นายสากล ยะวงษา	ผู้ใหญ่บ้าน	ป. 4
2. นายบรรพต พรหมจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป. 4
3. นายอารมณห์ เหลืองจันทิก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	ป. 4
4. นายทองสุข พุทโท	สมาชิก อบต.	ป. 4
5. นายโพธิ์ จงปลุกกลาง	สมาชิก อบต.	ป. 4
6. นายดาวเรือง ตาจันทิก	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
7. นายสมหมาย ทักษานี	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
8. นางนาคนวล เศษจันทิก	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
9. นางวิไล ลิเซ็น	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
10. นางแพรว พงษ์วิเศษ	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ปวศ.
11. นางปราณี กุ่มจันทิก	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
12. นายสมศรี เศษจันทิก	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
13. นายประยุทธ เจริญผล	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ป. 4
14. นายนิรันดร์ เอื้อยฉิมพลี	คณะกรรมการหมู่บ้าน	ปริญญาตรี

โรงเรียนและการศึกษา

บ้านใหม่สันติ มีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน คือ โรงเรียนบ้านใหม่สันติ มีระดับการศึกษา ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนสีคิ้ว “ สวัสดิ์ศकुงวิทยา” อำเภอสีคิ้ว

ตารางที่ 6 จำนวนนักเรียนที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน (จำนวน 65 คน)

ระดับการศึกษา	จำนวนประชากร(คน)	ร้อยละ
ชั้นอนุบาล 1	8	12.31
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	7	10.77
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	8	12.31
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	9	13.85
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	6	9.23
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	7	10.77
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	4	6.15
ระดับมัธยมศึกษา	16	24.61

สุขภาพอนามัย

บ้านใหม่สันติ ให้บริการด้านสาธารณสุขจากสถานอนามัยมะเกลือใหม่ หมู่ที่ 2 ตำบลมะเกลือใหม่ มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ประจำหมู่บ้าน มี อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน (อสม.) ประจำหมู่บ้าน และมีการบริการจากทางรัฐสนับสนุนคำรักษาพยาบาล 30 บาท รักษาทุกโรค และมีบริการรักษาฟรีแก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ และอสม.

เศรษฐกิจ

อาชีพและเศรษฐกิจ

ราษฎรในหมู่บ้านส่วนมากได้จับจองพื้นที่ทำการเกษตรมีสภาพเป็นที่ทำไร่ และทำนา โดยมีอาชีพหลัก คือ ไร่ปลูกมันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด ทำนา เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว เนื้อ เลี้ยงไก่พื้นบ้าน เลี้ยงเป็ด ค้าขาย ขายของชำ บริการเช่าเครื่องไฟ บริการตัดเย็บเสื้อผ้าและรับจ้างทั่วไป

พื้นที่ทำการเกษตร

โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 415 ไร่ พื้นที่ทำสวน 28 ไร่ โดยส่วนมากจะเป็นสวนผัก เช่น ผักชี หอม กระเทียม พื้นที่นา 244 ไร่ พื้นที่ทำไร่ 143 ไร่ ส่วนใหญ่จะเป็นไร่ปลูกมันสำปะหลัง ไร่ข้าวโพด

เศรษฐกิจในชุมชน

ราษฎรในหมู่บ้านใหม่สันติ แต่ละครอบครัวสรุปรายได้โดยประมาณ

5,001 - 10,000 บาท	2	ครอบครัว
10,001 - 20,000 บาท	6	ครอบครัว

20,001 - 30,000 บาท	12	ครอบครัว
30,001 - 50,000 บาท	20	ครอบครัว
50,001 - 100,000 บาท	36	ครอบครัว
100,000 บาทขึ้นไป	17	ครอบครัว

จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่มีรายได้โดยรวมอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท ต่อครอบครัวต่อปี

การรวมกลุ่ม

บ้านใหม่สันติ มีการรวมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน ดังนี้ คือ กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร กลุ่มประมง

การประกอบอาชีพ

อาชีพค้าขาย ตัดเย็บเสื้อผ้า อาชีพรับจ้าง บริการเช่าเครื่องไฟ รับราชการ เกษตรกรรม เช่น การทำสวนผัก การทำปศุสัตว์

ข้อมูลอื่น ๆ

ทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่หมู่บ้านใหม่สันติและหมู่บ้านใกล้เคียง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยซับประจักษ์พระพุทธรบาทจำลอง วัดบ้านใหม่สันติ

การสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม เช่น การสร้างน้ำพระ การสร้างน้ำรอยพระพุทธรบาทจำลอง ประเพณีลอยกระทง โดยพระครูสุตกิจสารวิมล เจ้าอาวาสวัดใหม่สันติ

การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นสินค้าขายในหมู่บ้าน เช่น ขนมหวาน ขนมหั่ว โดย นางแดง กิจจันทิก

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินหน่วยระบบA: การบริหารจัดการกองทุนและการแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า

1. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่า ความเข้าใจของประชาชน โดยภาพรวมเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาท เป็นกองทุนที่ทางรัฐบาลได้จัดสรรให้กับชุมชนทุกหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อช่วยเหลือ และขจัดความยากจนของประชาชน และให้ประชาชนได้นำเงินกองทุนมาหมุนเวียนในหมู่บ้าน ในการประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่ต้องอยู่ในกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

2. เงิน 1 ล้านบาท เป็นกองทุนที่ทางรัฐบาลจัดสรรให้กับชุมชนทุกหมู่บ้านทั่วประเทศเพื่อเป็นเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านให้ประชาชนได้กู้ยืมเงินไปประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน สร้างงานเศรษฐกิจในชุมชนให้มีความกินดีอยู่ดีขึ้นกว่าเดิม เพิ่มเดิมจากที่เป็นอยู่ หมู่บ้านใหม่สันติ ได้รับเงินจัดสรรจากรัฐบาลหนึ่งล้านบาท เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้รับการคัดเลือกมาจากการประชาคมของชาวบ้านในสัดส่วนชายและหญิงเท่ากัน ซึ่งกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติมีคณะกรรมการทั้งหมด 12 คน เป็นชาย 6 คน เป็นหญิง 6 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ถ้าอยู่ในตำแหน่งครบ 1 ปี ต้องถูกจับสลากออกกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการที่มีอยู่และเลือกตั้งขึ้นมาแทนจากการประชุมประชาคมของสมาชิก 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งหมด คณะกรรมการที่ถูกเลือกตั้งขึ้นมาแทนจะดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี ตามวาระและหมดวาระพร้อมกันเมื่อครบ 2 ปี การที่คณะกรรมการได้รับการคัดเลือกเข้ามา เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาทในหมู่บ้านของตนเอง และ ต้องทำหน้าที่ด้วยความ เป็นกลาง สุจริตยุติธรรม

4. การรับสมัครสมาชิก พิจารณานอมนัดเงินกู้ ปลดปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิก การรับชำระเงินกองทุนคืน การนำผลกำไรที่ได้ไปจัดสรรผลประโยชน์ เป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและมติในที่ประชุมของคณะกรรมการรับรองเป็นเอกฉันท์

ผลการประเมินกระบวนการ

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า สมาชิกผู้ขอกู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักของตนเองอยู่แล้ว และได้ขอกู้เงินกองทุนหมู่บ้านเพิ่มเพื่อเป็นทุนสมทบในการประกอบอาชีพ เช่น ทำไร่ข้าวโพด ปลูกมันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย บริการตัดเย็บเสื้อผ้า บริการเช่าเครื่องไฟ และการประมง เป็นต้น

2. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาทเป็นบัญชีที่ซับซ้อนมีทั้งหมด 7 เล่ม เป็นการยากมากสำหรับชาวบ้านที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชี เหม่ญกได้รับการอบรมการทำบัญชีหลายครั้งแต่เป็นการอบรมที่หลากหลายไม่เป็นจุดเดียวทำให้เกิดการสับสนซึ่งชาวบ้านไม่เคยมีประสบการณ์ และขาดการเรียนรู้มาก่อนจึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ และปรับปรุงแก้ไขเมื่อทำการผิดพลาด แต่ด้วยความมุ่งมั่นในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการที่รับผิดชอบฝ่ายเหม่ญกได้จัดทำบัญชีไปตามความเข้าใจแต่ไม่ผิดระเบียบต่อระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และได้จัดทำรายงานประจำเดือนเสนอต่อคณะกรรมการระดับอำเภออย่างสม่ำเสมอ

3. การแนะนำเพื่อประกอบการทำธุรกิจ เมื่อสมาชิกผู้ขอกู้ได้นำเงินกู้ยืมของกองทุนไปประกอบอาชีพ หรือประกอบธุรกิจของตนเอง ส่วนใหญ่สมาชิกจะนำเงินกู้ที่ขอกู้ได้ไปต่อ

ยอด (สมทบ) ธุรกิจเดิมของตนเองโดยการหวังผลกำไร เช่น การเลี้ยงวัวเนื้อ การเลี้ยงไก่พื้นบ้าน และการทำไร่ ส่วนการค้าขาย เป็นธุรกิจหมุนเวียนจะเห็นผลกำไรในทันที

ผลการประเมินผลผลิต

1. ผลโดยตรง พบว่า กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ มีความพร้อมในเรื่องการประชุม ประชาคมสมาชิกจะเข้าร่วมประชุมทุกครั้งเกือบเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาบริหารจัดการกองทุนเป็นไปอย่างสุจริตยุติธรรม และทำงานด้วยความเต็มใจ และตั้งใจทำงานกันอย่างสุดกำลัง การพิจารณาเงินกู้แต่ละครั้งจะต้องขอมติในที่ประชุมว่าจะปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกจำนวนกี่ราย จำนวนเงินเท่าใด สมาชิกมีการฝากเงินออมสัจจะเป็นรายเดือนเพื่อความเข้มแข็งของกองทุน สร้างฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับชุมชน สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการมีไม่มากนัก จะเป็นในเรื่องการจัดทำบัญชี เนื่องจากชาวบ้านไม่มีความรู้มาก่อนถึงแม้ว่าจะได้รับการอบรมหลายครั้งแต่เป็นการอบรมหลากหลายไม่ เป็นจุดเดียวทำให้คณะกรรมการเกิดการสับสน ซึ่งสิ่งที่ชาวบ้านได้รับหนักเกินไปสำหรับความรู้ที่มี

2. ผลกระทบโดยตรง พบว่า หมู่บ้านใหม่สันติ มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 84 คน มีผู้ขอกู้จำนวน 54 ราย ยอดเงินกู้รวมทั้งสิ้น จำนวน 903,000 บาท มีเงินกองทุนสะสม (หุ้น) และเงินออมสัจจะรวมทั้งสิ้น จำนวน 6,403.48 บาท และดอกเบี้ยจากธนาคารรวม 2,683.49 บาท (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545)

3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ มีศักยภาพที่เข้มแข็ง มีเครือข่ายการเรียนรู้ มีเครือข่ายการตลาด มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน รวมไปถึงระดับอำเภอ ระดับประเทศในอนาคต

ผลประเมินหน่วยระบบ B หน่วยประเมินผลผลิตการค้าเงินกิจการของผู้

1. ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า สมาชิกผู้ขอกู้เงินกองทุนจะมีประสบการณ์ในการดำเนินกิจการประกอบอาชีพของตนเองมาพอสมควร เช่น การทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ ค้าขาย เช่าเครื่องไฟ ดัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น สมาชิกผู้ขอกู้จะมีความรู้ความสามารถเฉพาะตัว ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำไร่ ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกข้าวโพด ต่อมาได้มีเงินกองทุนของรัฐบาลเข้าช่วยเหลือให้กู้ยืม โดยเป็นโครงการเศรษฐกิจพึ่งพาตนเอง เข้ามาเพื่อปี พ.ศ. 2544 ทำให้ชาวบ้านรู้จักการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อการเกษตร แบ่งกลุ่มใหญ่ๆ ได้หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร กลุ่มประมง เป็นต้น ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ และรู้จักการบริหารจัดการกลุ่ม เมื่อมีเงินกองทุนหมุนเวียนหนึ่งล้านบาทเข้ามาสู่หมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านรู้จักการจัดระบบบริหารจัดการ

กองทุนหมู่บ้านของตนเองได้เร็วขึ้น ซึ่งหมายถึง การได้รับการยอมรับจากที่ประชุมใหญ่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถ้อยคำในที่ประชุมเป็นเอกฉันท์

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุนผู้กู้ นำเงินที่ได้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพของตนเอง บางรายนำเงินไปต่อยอด (สมทบทุนเดิมที่มีอยู่) เช่น ทำไร่ หรือเลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ ตามที่ตนเองถนัด บางรายได้นำเงินที่ขอกู้ไปประกอบอาชีพเสริม เช่น เลี้ยงไก่พื้นบ้าน การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการว่าจะบริหารจัดการกองทุนอย่างไรโดยไม่ผิดต่อกฎระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน

3. ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย เป็นไปตามโครงการที่สมาชิกขอกู้เงินไปดำเนินกิจการของตนเอง เช่น การทำไร่ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย บริการเช่าเครื่องไฟ โดยสมาชิกผู้ขอกู้หาตลาดกันเอง และได้วัตถุดิบ (พันธุ์พืชต่างๆ) จากเครือข่ายเดียวกัน มีทั้งการซื้อขายและให้เปล่าเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และดำเนินการจัดทำบัญชีเบื้องต้นตามที่ตนเองเข้าใจ เพื่อการจัดสรรเงินที่ถูกต้องในการดำเนินกิจการ

4. ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า ผลจากการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกผู้ขอกู้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม จากการนำเงินกองทุนไปหมุนเวียนประกอบอาชีพด้วยตนเอง รู้จักการบริหารจัดการเงินของตนเอง ผลผลิตที่ได้ก็เป็นของตนเอง เป็นความพึงพอใจที่ตนเองได้รับ เป็นการพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้องออกไปทำงานต่างถิ่น ทำอาชีพเสริมโดยการรับจ้างในถิ่นเดียวกันเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เป็นการ สร้างเสริมศักยภาพในการทำงานและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ เมื่อผู้ขอกู้ดำเนินโครงการครบกำหนดชำระหนี้ ผู้กู้ได้นำเงินชำระคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกที่ยังไม่ได้ขอกู้เงินกองทุน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้ที่เป็นจำนวนเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้าน นั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบเพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ หน่วยระบบ A การดำเนินกิจการของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่

หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

1.1 การศึกษาการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ พบว่า หมู่บ้านใหม่สันติ ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2544 และได้รับเงินโอนจัดสรรจากรัฐบาลกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544

1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ เมื่อจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว จึงได้ประชุมสมาชิกชาวบ้านเพื่อคัดเลือกกรรมการเข้ามาบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน และเปิดรับสมัครสมาชิก คณะกรรมการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารจัดการกองทุน และขอมติในที่ประชุมจากสมาชิกและคณะกรรมการร่วมกันดำเนินการตามที่วางไว้ในกฎระเบียบ คณะกรรมการและสมาชิกร่วมกันระดมทุนจากการฝากเงินออมสัจจะ เมื่อกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินโอนจัดสรรจากรัฐบาลเป็นเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทแล้ว คณะกรรมการได้เปิดรับสมัครสมาชิกผู้ขอู้ ขึ้นแบบคำขอู้ พิจารณาเงินกู้ ปล่อยเงินกู้ จัดทำบัญชีคุมเงินกองทุน และเงินออมสัจจะ จัดการตรวจสอบโครงการที่สมาชิกขอู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่ แล้วนำผลที่ได้รายงานต่อคณะกรรมการระดับอำเภอ

1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ ร่วมกันบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม คณะกรรมการตั้งใจทำงานทุกฝ่ายถึงแม้ว่าการจัดทำบัญชีกองทุนจะยากมากสำหรับความรู้ในระดับชาวบ้าน แต่คณะกรรมการฝ่ายเหรียญได้พยายามทำบัญชีตามความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ที่คิดว่าเป็นการเข้าใจง่าย กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ เปิดโอกาสให้คนในชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นการพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องการความช่วยเหลือจากชุมชนภายนอก และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง สำหรับสมาชิกผู้ขอู้เงินกองทุนได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการนำเงินที่กู้ได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เมื่อครบกำหนดสัญญาที่ต้องชำระคืน สมาชิกผู้กู้ได้คืนเงินกู้ตรงตามระยะเวลาที่กำหนด

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อกองทุนหมู่บ้านมีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านของตนเอง เพื่อนำเงินกองทุนที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับชุมชน คนในชุมชนรู้จักการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมถึงสมาชิกกองทุนนำเงินที่กู้ได้ไปประกอบอาชีพตามความถนัด บางรายนำไปต่อยอดเดิมเพิ่มทุนที่มีอยู่ บางรายนำไปประกอบอาชีพใหม่เพิ่มรายได้ให้

กว่าเดิม เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า คนในชุมชนหมู่บ้านใหม่สันติ มีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ต่อกัน ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันรับผิดชอบและร่วมกันแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง ทำให้เกิดการเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

2. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน และตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านกำหนด พบว่า คนในชุมชนบ้านใหม่สันติ รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อชุมชน ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้านสาธารณประโยชน์ มีการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคี คนในชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติด มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งนำพาไปสู่ความผาสุกของหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้านรู้จักหน้าที่ของตนเองในการดำเนินกิจการในการประกอบอาชีพ ให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการในเรื่องต่างๆ ตามที่ระเบียบของกองทุนกำหนดไว้ ชำระเงินกองทุนที่ถูไปคืนตามระยะเวลาที่กำหนด

3. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

3.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า คนในชุมชนบ้านใหม่สันติ ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพตามที่ตนเองถนัดมาก่อน บางรายก็ล้มเหลว บางรายก็ประสบความสำเร็จ ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่เคยได้รับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรเพื่อการประกอบอาชีพที่มั่นคงเป็นการดำเนินกิจการธุรกิจชุมชนโดยการพึ่งพาตนเอง นำพาไปสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในหมู่บ้าน

3.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า คนในชุมชนหมู่บ้านใหม่สันติ บางส่วนเป็นลูกหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรสูงเนิน และนายทุนที่คิดอัตราดอกเบี้ยสูง เนื่องจากต้องนำเงินที่กู้ยืมมาใช้จ่ายภายในครอบครัว จึงทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง เมื่อสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและขอกู้เงินกองทุนไปเพื่อประกอบอาชีพ ทำให้การลงทุนไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ จึงไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้ในระยะเวลายาวนาน

4. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ พบว่า กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติสามารถเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิกของกองทุน มีการส่งเสริมการออมทรัพย์โดยการถือหุ้น มีการพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดีไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการเฝ้าหาความรู้ใหม่ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน

5. การสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับประเทศ พบว่า ก่อนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและได้รับจัดสรรเงินกองทุน 1 ล้านบาท ประชาชนในหมู่บ้านใหม่สันติ ได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่างๆ หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร กลุ่มประมง เป็นต้น ทำให้เครือข่ายองค์กรเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกันเพื่อหาประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งในชุมชนของตนเอง

บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้กำหนดวัตถุประสงค์ตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาล
2. เพื่อหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านใหม่สันติ ในทัศนะของประชาชนในหมู่บ้าน และตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านกำหนด
3. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมาย และสาเหตุของความล้มเหลวหรือความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ
4. เพื่อทราบกระบวนการ การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้หรือไม่
5. เพื่อสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับประเทศ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการศึกษากองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน
2. ศึกษาศักยภาพด้านต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านใหม่สันติ
3. รวบรวมและเก็บข้อมูลรายละเอียดที่ต้องการ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
4. กำหนดแนวคิดและกรอบทฤษฎี ที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. เข้าไปศึกษาทำความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในชุมชน
6. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปตามวัตถุประสงค์
7. สรุปผลการประเมินโครงการและรายงานในรูปแบบ “สารนิพนธ์”

ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินการประเมิน โดยภาพรวมของกองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ สรุปได้จากตัวแปร และตัวชี้วัดในการประเมินที่แบ่งออกเป็น 2 หน่วยระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยชุมชนเป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการในหมู่บ้านเข้ามาบริหารจัดการกองทุน

กระบวนการ ได้แก่ การรับสมัครสมาชิก การรับแบบคำขอกู้ การคัดเลือกสมาชิกผู้กู้ การพิจารณาเงินกู้ การจัดทำบัญชีกองทุน 1 ล้านบาท การจัดทำบัญชีออมทรัพย์ (เงินออมสั่งจะ) การแนะนำผู้กู้ในการนำเงินไปประกอบอาชีพ ตามโครงการที่ขอกู้ การตรวจสอบโครงการของสมาชิก

ผลผลิต ได้แก่ จำนวนสมาชิกทั้งหมด 84 คน จำนวนสมาชิกผู้กู้ 54 ราย จำนวนเงินกู้ทั้งหมด 903,000 บาท มีเงินกองทุนสะสม (เงินหุ้น) และเงินออมสั่งจะทั้งสิ้น จำนวน 6,403.48 บาท และดอกเบี้ยจากธนาคารรวม 2,683.49 บาท (สิ้นสุด ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545)

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้

บริบทเฉพาะตัว ได้แก่ ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้ ดำเนินกิจการด้วยตนเอง หาดตลาดเอง มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรขึ้นมาในหมู่บ้านมีการบริหารงานร่วมกับการดำเนินกิจการจะประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการบริหารกิจการของตนเอง

ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ จำนวนเงินที่สมาชิกขอกู้กองทุนไปประกอบอาชีพตามโครงการที่ยื่นในแบบคำขอกู้ ดำเนินกิจการที่ตนเองถนัด บางรายนำไปสมทบทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว บางรายนำไปประกอบอาชีพใหม่ สิ่งเหล่านี้ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนว่าสมาชิกดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์หรือไม่

กระบวนการ ได้แก่ การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละรายเป็นไปตามโครงการที่สมาชิกขอกู้เงินกองทุนไปดำเนินกิจการของตนเอง เช่น การทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ปูกล้วย ค้าขาย เสริมสวย เป็นต้น โดยสมาชิกหาดตลาดเอง และได้วัตถุดิบจากเครือข่ายเดียว และสมาชิกจัดทำบัญชีเบื้องต้น ตามความเข้าใจของตนเอง เพื่อการจัดสรรเงินที่ถูกต้องในการดำเนินกิจการ

ผลผลิต ได้แก่ สมาชิกมีรายได้ในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น รู้จักการบริหารจัดการเงินของตนเอง ผลผลิตที่ได้เป็นความพึงพอใจที่ตนเองได้รับ เป็นการพึ่งพาตนเองโดยไม่ต้อง

ออกไปทำงานต่างถิ่น เมื่อผู้กู้ดำเนินกิจการตามโครงการครบกำหนดชำระเงินคืนกองทุน ผู้กู้แต่ละรายต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ไปชำระคืนกองทุนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกรายใหม่ที่ยังไม่ได้ขอกู้เงินกองทุนเพื่อไปประกอบอาชีพต่อไป เป็นการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่กองทุนหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 5 ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบประเด็นที่สำคัญจากข้อมูลที่ได้มาเพื่อนำมาเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ กฎระเบียบข้อบังคับของกองทุน การบริหารจัดการกองทุน และสมาชิคนำเงินกู้กองทุนไปพัฒนากิจกรรมการประกอบอาชีพ ดังนี้

1. สมาชิกผู้กู้เงิน ไปลงทุนค้าขายโดยการทำขนมจี๋ว มีปัญหาด้านรูปแบบบรรจุภัณฑ์ จากการสังเกตและสอบถามเป็นรายบุคคลมีความเห็นว่าบรรจุภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐานการใช้งาน ควรให้หน่วยงานของที่เกี่ยวข้องเข้ามาแนะนำให้ความรู้ในด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์
2. สมาชิกที่ประกอบอาชีพเหมือนกัน แต่มีประสบการณ์ในการดำเนินการของตนเองต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากบางคนมีตลาดรองรับอยู่แล้ว แต่บางคนประกอบอาชีพใหม่ยังหาตลาดไม่เป็น ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแนะนำในเรื่องการตลาด
3. ผู้ดำเนินกิจการได้รับความรู้มาประกอบการแบบผิดๆ เนื่องจากการสอบถามกับผู้ไม่รู้จริง ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินกิจการ ควรมีการอบรมให้กับผู้ประกอบการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

บรรณานุกรม

- 2544 : คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง, สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- 2544 : ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544. และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- กลุ่มงานประสานแผนอุตสาหกรรม 2542 SMEs : พื้นฐานเศรษฐกิจไทย. เศรษฐกิจและสังคม. 36:57-64.
- กลุ่มวิชาการสำนักประธานเจ้าหน้าที่บริหารฝ่ายวิจัยและวางแผนสิ้นเชื้อ 2544 : หนี้สาธารณะในระดับที่เหมาะสม. เศรษฐกิจวิเคราะห์. 19(2).
- เฉลี่ยว บุรีภักดี และคณะ 2545 : ชุดวิชาการวิจัยชุมชน สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. นนทบุรี : 157.
- เฉลี่ยว บุรีภักดี และคณะ 2545 : ชุดวิชาการนิพนธ์ สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. นนทบุรี.
- ทีมข่าวเศรษฐกิจ (16 กรกฎาคม 2545) รัฐปรับแผนแก้ความยากจนเน้นชุมชนเข้มแข็งบนลำแข้งเปิดโอกาสผู้มีสุขถ้วนหน้า. บ้านเมือง : 8.
- บังอรรัตน์ วุฒิกมล และคณะ 2542 : เศรษฐกิจไอเอ็มเอฟกับการฟื้นฟู. เศรษฐกิจและสังคม. 16:27-42
- พลเดช ปิ่นประทีป 2545 : เงินไม่สำคัญเท่ากับทุนทางสังคม ตัวอย่างดีๆ เกิดขึ้นในทุกจังหวัด. ประชาชาติธุรกิจ.
- พวงแก้ว ปรีชาชนพงษ์, สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด 2544 : สภาพแวดล้อมของไทย. เศรษฐกิจและสังคม.
- มานพ พงศทัต 2545 บัตรเครดิต : วิธีป้องกันล้มละลายประชาชน "CHAPTER 17". กรุงเทพธุรกิจ.

ยุทธศาสตร์ 2545 : ค่านิยมคนไทย แควววงเศรษฐกิจการเมืองและสังคม. รวมพลัง . 10.

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล,ทีปรัตน์ วัชรวงกูร และวิณา เศษะพนาคตร 2544 : ความยากจน.ปัญหาสำคัญยิ่ง
ของการพัฒนา. เศรษฐกิจและสังคม. 36 : 37-42.

วรารภรณ์ สามโกเศศ 2545 : ค่านิยมสังคมไทยอาจบั้นทอนสังคม. ระคมสมอง.

สมทรง อัสวกุล 2537 : ความรู้พื้นฐานการวิจัย สถาบันราชภัฏนครราชสีมา : 9.

อุดม จารัสพันธ์ และคณะ 2545 : ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา สำนักมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย. นครราชสีมา : 80-113.

องค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ 2545 : แผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล
มะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี